לחלק. דלא מיתמא מינו מייב עד שיפול שם שור וחמור ביחד: **ונפל.** לשון יחיד: **ונפל עובדא משמע.** [כ][כמו ועשה בגללו והליאם] (שמות לו) וכן האות והמופת (דברים יג) וכן האמרי ואת הדוב (שמואל ב יח): **מידי אחרינא לא.** ושאר מילי מגלן: **אף כל בעלי חייס.** לרבנן קמתרץ לה ולר' יהודה אמת אי ורבי אף שאר מטלטלין: עופות אין מטמאין במגע ובמשא: **א"כ.** דלא רבי אלא מאי דמי ליה לפרטא משני לדדין: **לכתוב רחמנא חד פרט.** אי שור אי חמור ודרשינן כל כעין הפרט ומדכתב אידך אם אינו ענין לדבר שנבלתו מטמאה דהא אמי בכללא מנהו ענין לעופות דדמו לפרטא בחד לד דהוה בעלי חיים ואיכא למפרך השתא דתרוייהו צריכי מהיכא ממעט אדם אלא מהך מלתא דעופות מקשי ואזיל עד דמפיק ליה מכוליה טעמא: **שאין קדוש בבכורה נא.** כגון סוסים וגמלים כתב רחמנא שור דלא איצטריכא דהא מכלל אמי לרבויי אפי' סוסים וגמלים הואיל ודמו לפרטא משני לדדין בעלי חיים וגבלתן מטמא אבל עופות דלא דמו אלא בחד לד לא: **אלא.** לא תימא חזר וכלל למדרשה בכלל ופרט וכלל אלא אימא אמר קרא והמת יהיה לו כו': **כלים בני מיתה נינהו.** בתמיה וא"ל קרא למעטינהו לרבנן ורבי יהודה היכי מצי לרבויינהו הא לא קרינן בהו והמת יהיה לו: **שבירתן זו היא מיתתן.** הלכך לרבנן אתא חמור למעוטינהו הואיל ולאו מיתה ממש היא ושור למעוטי אדם שאינו מין בהמה ואי כתב רחמנא חד הוה אמינא למעוטי אדם אבל כלים לא דכי קא ממעט בעלי חיים דכוותיה קא ממעט להכי איצטריך חמור ולרבי יהודה אי לרבויי כלים אתא אף ע"ג דלאו בני מיתה נינהו ממש ושור למעוטי אדם בעלי חיים דכוותיה ולקמן פריך לר' יהודה חמור למה לי: **בחדסי.** מדשיס: **שור פסולי המוקדשין.** שנפדה אין המיתה שלו דקיימא לן בבכורות בפרק ג' (דף טו.) גבי פסולי המוקדשין לאחר פדיונו מזבח ולא גיזה בשר ולא חלב ואכלת ולא לכלביך: **שור ולא אדם.** שאינו מין בהמה: **ושה דאבידה.** כיון דכתיב[ה] לכל אבידת אחיך למה לי דכתב רחמנא חמור ושור ושה ושלמה ובפרק אלו מציאות[ו] דרשינן להו לכולהו בר משה: **הא של עקה פטור.** כתמיה. היכא פטריה קרא: **בין** לרבנן בין לר' יהודה **כלים בני הא הבלא** נינהו. אפילו למאן דאית ליה בפ' המניח (לעיל דף כט.) דלרבי יהודה מפקיר נזקיו לאחר נפילת פשיעה פטור וא"כ לא מחייב רבי יהודה אלא בגזר ברשותו ובגזר ברשותו אצטריך שפיר למיפטר כלים מחבטה דמחבטה דידיה הוא מ"מ פריך שפיר דבהיזק הבל משמעי קרא מדדרים רב ונפל עד שיפול דרך נפילה ומחבטה היכא דהוי דידיה אתיא בק"ו ובהבל דמשמעי ביה קרא אית לן לאשכוחי ריבויא דכלים לר"י ומיהו אין נראה שידלוש ר' יהודה אפילו לרב עד שיפול דרך נפילה דכיון דלא מחייב אלא בגזר ברשותו אין לו לדורשו כמו ששמואל אין דורשו משום דבכל מקום שיתחייב בהבל מתחייב בחבטה: **חמור** דבור לר' יהודה בו'. והא דלא קאמר נמי גם לב"ה דברים הגחל קמתן לקמן (דף לד.) [ב] דלא חשיב אלא הנך דדמו [ג] דהוו בעלי חיים הקשה הר"ר משה מפונטייז"א ואיתא דחמור אתא למעט שטרות ואור"י דלמאן דלא אמין דינא דגרמי אפי' הוא עצמו פטור ולמאן דאמין דינא דגרמי נמי לא מחייב אלא מדרבנן כדמוכח [ד]בפרק הכונס (לקמן דף סב.) דמיבעיא ליה אי עשו תקנת גגזל במסור או לא ואי דינא דגרמי דאורייתא למה לא עשו תקנת גגזל במסור כמו בגגזל: **שה דאבידה לדברי הבל קשיא.** וא"ת לגופיה אצטריך למהוי פרט וכלל ועשה כלל מוסיף על הפרט ואתרבו כל מילי דשור וחמור ושלמה אצטריך כל חד וחד למילתיה כדדרים בפ' אלו מציאות (ב"מ דף מ.) ואי לא שה דמייתר הוה משייריו חד מיניהו לפרט וכלל ולא הוה דרשינן ביה מידי וי"ל דבכל מקום שיש פרט וכלל רגיל רבינו שמואל ליתן טעם למה לי לפרט כיון דאתרבי כל מילי ומפרש דשמא יש דברים שלא היה מתרבי מהכלל אם לא שקדמו פרט להיות כלל מוסיף עליו ולרבות כל דבר והכא קים ליה לבעל הש"ס דמאבידה סתם הוה שמעינן שפיר כל אבידה כאילו יש פרט וכלל שאין למעט שום אבידה מבנין אב או מק"ו או בשום ענין וא"ל כאן פרט כדי שלא למעט מן הכלל שום דבר על ידי שום דין א"נ לכל אבידה כתיב והוי לכל ריבויא לרבות כל אבידה כאילו יש פרט וכלל אף על גב דדרשינן מיניה בע"ז (דף טו:) לרבות המומר מכל מקום איכא למדרש נמי כל אבידה דאתרוייהו קאי ריבויא לאבידה ואתאיך ומרבינן כל אבידה דכל אחד ולכאתיך:

בהמתך

או מבעי ליה לחלק. הא' סוגיא כר' יאשיה דמצריך או לחלק בכל דוכתין אבל לרבי יוסתן אין צריך או לחלק ותימה א"כ סוגיא זו דלא כהלכתא דבפ' השואל (ב"מ דף לה:) מוקי אמיי כרבי יאשיה ורבא כרבי יוסתן וקי"ל כרבא לגבי דאמיי ובפ' אותו ואת בנו (חולין דף עח:) גבי פלוגתא דמושטין לזרע האב משמע דמליא בפלוגתא דרבי יוסתן ור' יאשיה נמי יש לתמוה למה אין אנו פוסקין כמ"ד כר' יוסתן מכח מילתיה דרבא בפרק השואל: **הוה אמינא** קרב **לגבי מזבח אין.** תימה למה לא יליפינן הכא שור שור משכח ומסקינן נמי דמרבינן עופות מדכתיב יציע לבעליו כל דאית ליה בעלים ג"ל נילף משור שור או חמור חמור משכח כמו תמימה ופריקה לקמן וממילא אמעיט אדם דליכא למילף משכח כדאמרינן לקמן (ע"ב) גבי כלאים להגמה הקשתיו ולא לדבר אחר וכן גבי תשלומי כפל ואבידה מה צריך ריבוי לקמן נילף משכח ומיהו להפרשה דהר סיני ניתא דלא שייך למילף משכח דעדיין לא נאמרו עשרת הדברות וי"ל דבמקום ששייך לדרוש בכלל ופרט לא יליפינן שור שור משכח וכן כל הני דהוה דרשינן בכלל ופרט דתשלומי כפל דרשינן ליה בהדיא במרובה (לקמן דף סג.) אי לאו רבויא דכל וכן יש לפרש בהשכח אבידה אבל בכל אחריני י"ל דלא מדרש בכלל ופרט וכלל: **קרב** לגבי מזבח. בפ"ק דקדושין (דף ח.) גבי הענקה דכתיב לאן גורן ויקב לא ממעט כל דבר שאין קרב לגבי מזבח משום דבכלל גורן הוי כמה דברים שאין קריבים לגבי מזבח אבל בפ"ק דחולין (דף פה:) ל"ע דכתיב כל מעשה עזים מתחטאו דאמר עזים למעוטי עופות ואמאי לא ממעטינן כל דבר שאין קרב לגבי מזבח ומיהו להוה ליפנא דאמר לקמן כל ריבויא הוא לא קשה מהתם: **בין** לרבי יהודה דמרבה כלים בני מיתה נינהו. וא"ת ומאי פריך כ"ש משום דלאו בני מיתה נינהו צריכי ריבויא לרבי יהודה וי"ל דלר' יהודה נמי הוה ממעט כלים מחמור אי לאו ריבויא ולהכי פריך בין לרבנן דממעטי להו כלים מחמור ובין לרבי יהודה דמרבה להו כלים מאו לאפוקי ממיעוטו דחמור

מסורת הש"ם

א) [לקמן פב.], ב) [לעיל ג: נג.], ג) לעיל נא. [נג:], ד) ב"מ מ:, ה) רש"ל, ו) [דברים כב], ז) [ב"מ מ.], ח) [ער' תוס' לקמן עח: ד"ה וכבר ותוספות כתובות לד. ד"ה בבכר].

תורה אור השלם

1. בַּעַל הַבּוֹר יְשַׁלֵּם כֶּסֶף יָשִׁיב לִבְעָלָיו וְהַמֵּת יִהְיֶה לוֹ: שמות כא לד

הגהות הב"ח

(א) גס' שאינו קרב לגבי מזבח לא כתב רחמנא חמור ואי כתב רחמנא חמור וכו' שאין קדוש בבכורה לא כתב רחמנא שור אלא אמר קרא: (ב) תוס' ד"ה חמור וכו' הגחל קמתן קשיא דלא מתיב:

גליון הש"ם

תוס' ד"ה חמור וכו' דהוו בעלי חיים. עיין מנחות דף יד ע"ב:

עין משפט נר מצוה

פח א מיי' פי"ב מהל' גזלה ואבידה הלכה ה סמג עשין סח טוש"ע ח"מ סי' תי סעיף ה:

מוסף רש"י

להבלו ולא לחבטו. משום דעבד ליה הבל לגור ולא משום מבטו (לעיל ג:). במי שהמתה שלו. מי שמאר לו להאכיל נבילתו לכלבים (לעיל נא.) שיטול נמכור הנבילה, ולא זו שלף בל פי שנפדה טעון קבורה, דאמרינן גבי פסולי המקדשין שנפדו מזבח ולא גיזה בשר ולא חלב ואכלת ולא לכלבך, מכאן שאין פודין את הקדשים להאכילן לכלבים (לעיל נג:). חמור דבור לר' יהודה. דממיעא על עקר כלים בבור, קשיא לן למאי אתא, דאיתו לרבנן מבני לה שור ולא אדם חמור ולא כלים (ב"מ כו:).

Torah-Box.com
diffusion du judaïsme aux francophones
Tél. FR : 01.80.91.62.91 - Tél. ISR : 077.466.03.32 - contact@torah-box.com